

**ESPURNES
BARROQUES**

MÚSICA I
EXPERIÈNCIES
AL TERRITORI
BARROC

A vol d'ocell

INÉS MORENO-UNCILLA

Dissabte 10 de juny del 2023, 19.30h.

Zoo del Pirineu, CANALDA

ODÈN (SOLSONÈS)

Valora'ns!

LA TEVA OPINIÓ ENS AJUDA A MILLORAR

Escaneja aquest codi QR
i valora els concerts
d'Espurnes Barroques!

Consulta la resta de programació
d'Espurnes Barroques a:

ESPURNESBARROQUES.CAT

Programa

Jean-Philippe Rameau (1683-1764)
Allemande

Nouvelles Suites de Pièces de Clavecin, 1727

VOL DE
L'ÒLIBA

François Couperin (1668-1733)
Le Reveille matin *

Jean-Philippe Rameau
Le Rappel des Oiseaux

Pièces de Clavessin avec une méthode pour la mécanique des doigts, 1724

Louis-Claude Daquin (1694-1772)
Le Coucou

1er Livre de Pièces de Clavecin, 1735

François Couperin
Le moucheron **
Les Petits moulins a vent ***

*****

Jacques Duphly (1715-1789)
Courante

Pièces de Clavecin, Livre I, 1744

VOL DEL
XORIGUER

François Couperin
La Fleurie, ou la tendre nanette *
Les barricades mystérieuses **
Les abeilles *

Jean Philippe Rameau
La Poule

Nouvelles Suites de Pièces de Clavecin, 1727

Joan Magrané (1988)
Fantasia sobre "Una matinada fresca" ****

*****

Jean-Philippe Rameau

Sarabande

Nouvelles Suites de Pièces de Clavecin, 1727

VOL DEL

DUC

François Couperin

Le rossignol en amour ***

Double du rossignol ***

Le Rossignol vainqueur ***

Jacques Duphly

Les Colombes

Pièces de Clavecin, Second Livre

François Couperin

Les Papillons *

Le dodo ou L'amour au berceau ***

* F. Couperin, *Pièces de Clavecin - Premier Livre, 1713*

** F. Couperin, *Pièces de Clavecin - Deuxième Livre, 1716-17*

*** F. Couperin, *Pièces de Clavecin - Troisième Livre, 1722*

**** Estrena mundial, obra encàrrec del Festival Espurnes Barroques 2023.

Durada: 1h 20'

Notes al programa

Tenim davant nostre un tema molt suggeridor: el cant dels ocells en la música i, principalment, en obres de compositors les aportacions dels quals —si bé van ser escrites en el primer terç del s. XVIII dins de les perspectives estilístiques d'allò que s'ha anomenat “el barroc”— transcendeixen els temps i arriben a la modernitat i, fins i tot, nodreixen les avantguardes del segle XX.

Les referències a Couperin i a Rameau a l'obra de Debussy i el seu entorn artístic són fonamentals, i obren les portes de les estètiques del segle XX, arribant a l'eclosió centrada en el tema del cant dels ocells que culmina a Messiaen com a font d'inspiració i segueix encara més enllà. També Ravel, el 1916 en plena guerra, diu haver anotat cants d'ocells, just quan treballava en *Le tombeau de Couperin*, una obra en la qual atén *Le rossignol en amour*, peça inclosa en el programa d'avui. Cinc anys abans, a Barcelona, Granados dialogava amb el rossinyol a *Goyescas*, obra cabdal del modernisme, un estil ple de referències a la natura. I, fora de França, en el segle XIX germànic, les referències es projectaven més en el sentit mitològic i en el seu simbolisme que en la mateixa sonoritat musical de la font.

És ben cert que, si bé un dels corrents de pensament del segle XVII va ser considerar la música com un llenguatge imitatiu, en aquest programa ens trobem d'una banda amb la versió descriptiva, i de l'altra amb la projecció simbòlica del cant dels ocells, sempre amb la naturalesa com referència i estímulo. Rameau hi afegeix la tècnica, ja que, per exemple, les seves *Pieces de Clavessin* s'acompanyen d'un mètode per a “la mecànica dels dits”, en una mostra de l'amplitud del seu univers creatiu al costat d'aportacions fonamentals per a la història de l'harmonia. En un registre diferent, *La Poule*, meravellosa peça del músic francès de les *Nouvelles Suites de Pièces de Clavecin*, és absolutament clara en el seu cantar, fins al punt que el compositor explicita l'onomatopeia “co co co co” al peu de les primeres notes repetitives del clavecí.

El programa ens parla també de paisatges, la naturalesa sempre present, i elements de la vida quotidiana com els que reflecteixen les obres de “le chevalier Couperin” en els seus ambients cortesans, presents aquí en la circularitat del discurs de *Les petits molins à vent* o en *Le reveil-matin*, en què la pau de la suau melodia inicial és pertorbada com fa un despertador al mig del son. També al rondó *Les barricades mystérieuses* Couperin projecta la seva música a un espai humà i cortesà, una peça molt diferent en intencionalitat del deliciós i onomatopèic *Le Coucou* de Daquin que trobem al primer bloc del recital. S'ha assenyalat que Couperin no estava interessat, pel que fa al cant

d'ocells, en ells per si mateixos, sinó en les seves connotacions en afers humans, i pel que fa als rossinyols —dels quals trobem tres exemples prou explícits al tercer bloc— hi hauria una referència a l'amor i al sexe. L'aportació contemporània de Joan Magrané, *Fantasia sobre "Una matinada fresca"*, es basa en una cançó recollida aquí a Canalda l'any 1922 per l'Obra del Cançoner Popular, segurament entre cants d'ocells similars als que envoltaran el concert d'avui.

Parlem doncs de símbols, de natura, de tècnica, d'instruments... I, si bé els instruments més freqüents per a la representació de cants d'ocells han estat els de vent (i, fins i tot, se n'han arribat a construir alguns expressament) no són menys significatius els violins a Itàlia i el clavecí a França, que ja presenta una mecànica i una generació del so que ha de canviar als segles XVIII-XIX cap a la producció industrial del *fortepiano*, que trasllada el seu potencial simbòlic del saló aristocràtic al saló burgès, acompanyant l'auge del comerç i la indústria. De fet, la presència de la naturalesa al món sonor arriba fins al punt que, essencialment, els instruments conjuguen al seu cos materials procedents del món vegetal i de l'animal (pell, fusta, budells...), i no és fins molt tard que, en el seu desenvolupament, hi arriben la mecànica i els agregats de l'àmbit industrial.

Les connotacions simbòliques a que féiem referència en relació al cant dels ocells — manifestació privilegiada de la naturalesa— ens porta a terrenys que transcendeixen el racional per anar a l'espai del mite o de la creença religiosa. Sant Agustí utilitzava el recurs de parlar del cant del rossinyol per establir la diferència entre la creació popular (*natural*, com se la va considerar fins al segle XIX) i l'*acadèmica* o del món de l'art. I és més que sabut que Pau Casals va fer emocionar amb la seva versió d'*El cant dels ocells*, una síntesi dels dos corrents de creació.

Dins del terreny de la mitologia universal, és freqüent trobar nombroses referències a l'ocell com a transmissor del cant sagrat, que és qui permet la comunicació entre l'home i la divinitat. En la cultura d'Occident, el cristianisme no té cap definició taxativa de què és la música sagrada, atesa la varietat d'expressions que la història ens ha deixat en formes diverses i properes a la litúrgia. S'accepta com tal allò que el cant gregorià i algunes representacions medievals testimonien sobre el seu origen sagrat, quan ens mostren al Papa Gregori en èxtasi, que rep de l'Esperit Sant (en forma de colom) el cant, que al seu torn transmet a un escriba. Una estructura que es troba en mitologies de pobles diversos quan es pregunta per l'origen del cant sagrat. Natura i cultura estableixen, doncs, un contínuum, que rememora allò òrfic i el seu poder.

Jorge de Persia

Investigador, musicòleg i crític musical

Fitxa artística - Biografia

INÉS MORENO-UNCILLA

Nascuda a Madrid el 1995, comença els estudis de clave als vuit anys al Centre Integrat Pare Antonio Soler a San Lorenzo del Escorial amb Denise de La-Herran i més tard amb Jordan Fumadó. Posteriorment es trasllada a Suïssa a estudiar a la prestigiosa Schola Cantorum Basiliensis, on es gradua amb un Bachelor i un Màster en Interpretació Històrica sota l'ensenyament d'Andrea Marcon, un Màster en Pedagogia amb Jörg-Andreas Bötticher i un Postgrau en Improvisació amb el professor Dirk Börner.

La Inés ha estat guanyadora del primer premi del Concurs de Joventuts Musicals d'Espanya (2018), del segon premi ex-aequo al "Concorso Internazionale di Clavicembalo di Bologna Paola Bernardini" (2019), del premi al "Video Wettbewerb Musikgrüsse" organitzat per la Musik Akademie Basel (2020) i del premi solista del Concurs de Música Antiga de Gijón (2021).

Com a solista ha tocat a llocs com el Festival de Música Antiga d'Úbeda i Baeza, Bachcelona, Festival de Música Barroca d'Albacete i Festival Emergents a l'Auditori de Barcelona. També com a clavecinista solista ha tocat juntament amb l'Acadèmia 1750 i tocarà al maig 2023 amb l'ORTVE el "Xampetre Concert" per a clave i orquestra (Poulenc).

La Inés ha estat clavecinista i assistent a la direcció d'orquestra al Palau de Les Arts de València, interpretant l'Òpera Ariodant (Händel), dirigida per Andrea Marcon, juntament amb l'Orquestra Comunitat Valenciana (2022).

És membre de Vivalma Ensemble i I Discordanti Ensemble i també col·labora amb el seu pare José Miguel Moreno i el seu oncle Emilio Moreno. Inés combina la seva activitat com a solista i continuista, tant a Espanya com a la resta d'Europa, amb la seva tasca com a docent. És professora de clave a la Musikschule a Biel-Bienne (Suïssa).

Tast gastronòmic

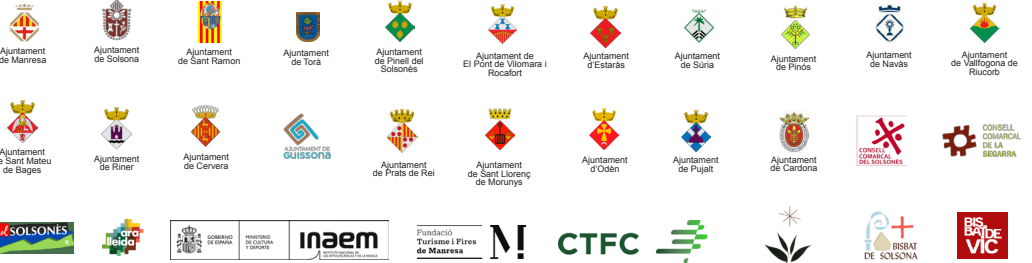
Restaurant El Monegal

Vins Roc Falcon

Amb el suport de:

Amb la col·laboració de:

Amb l'ajut de:

Jordi Vilar Materials Bioconstructius · Oliva Torras Grup · Farmàcia Planas · Alapont · La Mare Cultural · Ganiquets Pallarès · AGEC · Tèxtil Oliius Vidres Solsona · Òptica Jané · La Farga del Solsonès · Òmniun Segarra · Knauf · Fustes Jané · Porc de Palou · Dasler · Oli Migjorn · Koobin Constructora del Cardoner · Forumgestió Assessors · Càmping La Ribera · Estany 2011 · Tallers Ballús · Constructora de Solsona · Fruits Taribó Farmàcia Òptica Casas · Espar Sala · Tegecom · El Monegal · Casa Rural Sant Petrus de Madrona · Càmping Solsonès · Allotjaments L'Era d'en Bella Hotel Bremon · CDR Museu de la Pauma · Fusteria Joan Rafart · Tallers ARTA · Farmàcia M. Teresa Comas · Hotel Sant Roc · La Garriga de Castelladral · Urbi Apartments · El Firabar · La Bauma · El Centru · Balneari de Vallfogona · Hostal Jaumet · Celsona · EssènciesCat · Comissió Cultural de Canalda · Assoc. d'Amics de Vergós Guerreat · Associació Riubrogent · Associació Vall del Corb · Acústic Barna · DSF Ferreria Explotacions forestals Pujol

Productors:

Cerveses La Pirata · Cafès Gener · Pastisseria Camps · Casa Cavallera · Restaurant Mare de la Font · Parc de les Olors de Claret Celler Grau i Grau · Casa Magi · Sastret's · dPagès · Aubagueta · Celler Abadal · Oli Migjorn · Restaurant Cal Carter · La Fornera de Biosca · Celler Comalats · Mel Meleix · Mel Anthophila · Restaurant de Castelladral · Formatges Muntanyola · Gerio Vins Roc Falcon · Celler Collbaix · El Molí · Hostal del Rector · Celler Estol Verd · Somsomnis · Forn Jorba · Vins Piteus · Casal de Castellallat Entrebosc · Porc de Palou · Els Tractets · Restaurant El Miracle · El Rosal · Un Pam de Terra · Casal de Cervera · Casa Dalmases · Selecte Wine Store Forn Isabel · Formatgeria Valette · Biolord · Flequers de Cardona · Restaurant El Monegal · Ambrosetti · Celler Castell d'Encús · Eixarcolant

Mitjans col·laboradors:

